

Kalliorinteen päiväkodin suunnitelma lasten suojaamiseksi
väkivallalta, kiusamiselta ja häirinnältä

päivämäärä 25.9.2023

Hyvinvointi ja turvallisuus Ylöjärven varhaiskasvatuksessa

Varhaiskasvatuksessa pidetään huolta koko yhteisön fyysisestä, psyykkisestä ja sosiaalisesta turvallisuudesta. Lapsella on oikeus saada lohdutusta sitä tarvitessaan. Varhaiskasvatuksessa ei sallita kiusaamista, väkivaltaa eikä häirintää. Kiusaaminen tunnistetaan, siihen puututaan ja sitä ehkäistään tietoisesti ja suunnitelmallisesti. Lasten kanssa opetellaan tunnistamaan ja ratkaisemaan ristiriitoja rakentavasti. Häirintä-, kiusaamis- tai väkivaltatilanteista keskustellaan lasten huoltajien kanssa ja etsitään yhdessä ratkaisuja. Tavoitteena, että lapset oppivat työskentelemään yhdessä ja he saavat tilaisuuden harjoitella neuvottelemista, sovittelemista ja ristiriitojen ratkaisemista sekä asioiden kriittistä tarkastelua.

Yhteisöjen rakenteiden ja käytäntöjen tulee edistää hyvinvointia ja turvallisuutta

Perusopetuslaki ja perusopetuksen valtakunnallinen opetussuunnitelma edellyttävät, että kiusaamisen ehkäisemiseksi ja kiusaamistilanteisiin puuttumiseksi laaditaan yksikkökohtainen suunnitelma.

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet ja varhaiskasvatuslaki edellyttävät, että kiusaaminen tunnistetaan, siihen puututaan ja sitä ehkäistään tietoisesti ja suunnitelmallisesti.

Esi- ja perusopetus

Arvoperusta Opetussuunnitelmien perusteissa lähtökohtana on lapsen ja nuoren edun ensisijaisuus, elämän ja ihmisoikeuksien kunnioitus sekä ihmisarvon loukkaamattomuus. Jokainen lapsi ja nuori on ainutlaatuinen ja arvokas sellaisena kuin hän on. Opetuksen ja kasvatuksen tulee tukea lasta ja nuorta kasvamaan ihmisyyteen, jota kuvaa pyrkimys totuuteen, hyvyyteen ja kauneuteen sekä oikeudenmukaisuuteen ja rauhaan. Sivistykseen kuuluu taito käsitellä ristiriitoja eettisesti, myötätuntoisesti ja rohkeasti. Arvoperusta tulee näkyä eri yksiköiden toimintakulttuurissa.

Muutokset, jotka tulivat 1.8.22 voimaan, ovat lyhyesti (OPH)

- Lapsen edun ensisijaisuus. Lapsen edun ensisijaisuus on jatkossa huomioitava esiopetusta suunniteltaessa, järjestettäessä ja siitä päätettäessä.
- Lasten ohjaaminen yksilöinä ja ryhmänä ottamaan vastuuta omasta käyttäytymisestään ja siitä, että ryhmässä ei kiusata, syrjitä tai aiheuteta vaaraa. Lisätty myös tarkennus aikuisen läsnäolosta ja ohjauksesta turvallisuuden varmistamiseksi.
- Opettajan, päiväkodin johtajan ja rehtorin ilmoitusvelvollisuus. Heillä on jatkossa velvollisuus ilmoittaa huoltajalle tai muulle edustajalle epäilystä kiusaamisesta, häirinnästä, syrjinnästä ja väkivallasta esiopetuksessa tai matkalla esiopetukseen. Ilmoitusvelvollisuus koskee kohteena ollutta ja epäiltyä lasta

Kalliorinteen päiväkodin suunnitelma lasten suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä. Hyvinvointi ja turvallisuus Ylöjärven varhaiskasvatuksessa

1. Mitä kiusaamisella tarkoitetaan
Kiusaamisen muodot: verbaalinen, fyysinen ja psyykkinen. Miten nämä näkyvät arjessa.

Kasvattajien yhteinen näkemys kiusaamisesta:

- Kiusaaminen on sitä, että kiusatulla on vaikeuksia puolustautua itseensä kohdistuvaa kielteistä toimintaa vastaan. Kiusaamistilanteissa on usein epätasapainoa vallan käytössä. Kaikki riidat ja konfliktit eivät ole kiusaamista, mutta niistä saattaa tulla toistuessaan ja pitkään jatkuessaan kiusaamista.
- Kiusaamisen määrittelyssä on tärkeää huomioida lasten reagointi tilanteeseen sekä heidän oma kokemuksensa kiusaamisesta. Olennaista on juuri se, mitä lapset kertovat kokemuksistaan. Tärkeää on, että kasvattajat ottavat lapsen kertomukset sekä kokemukset vakavasti. Huomiota kiinnitetään myös lasten ikään ja kykyyn arvioida tilanteita.
- Kasvattajien havainnointi ja tilanteiden seuraaminen erityisen tärkeää.
- Kiusaaminen voi olla epäsuoraa (poissulkeminen leikeistä, selän kääntäminen, puhumatta jättäminen, rumasti puhuminen, toisen kaverisuhteiden sotkeminen) tai suoraa (fyysinen satuttaminen, leikkien rikkominen, vallankäyttö).

Mitä tarkoittaa lapsen edun ensisijaisuus?

Miten lapsia ohjataan ottamaan vastuuta ryhmän "hyvästä hengestä"?

Miten huoltajalle ilmoitetaan kiusaamis-, yms. tilanteista?

2. Väkivallan, kiusaamisen ja häirinnän käsitteiden käsittely kasvattajien, esioppilaiden ja varhaiskasvatuksen lasten kanssa
  - Keskustellaan kasvattajien kesken ja avataan käsitteiden merkitys.
  - Asioita käsitellään lasten kanssa, ikätaso huomioiden ja erilaisia menetelmiä käyttäen, esim. kuvien ja draaman avulla.
3. Yleistä kiusaamisen ehkäisemisestä ja siihen puuttumisesta

Kiusaamisen ehkäisy tulisi nähdä osana arjen laadukasta pedagogiikkaa. Kiusaaminen ehkäisy perustuu kasvattajien omien asenteiden tarkistamiseen, omaan suhtautumiseen jokaiseen lapseen, lapsiryhmään ja työyhteisöön.

Kiusaamista ehkäiseviä toimenpiteitä, toimintaohjeet kiusaamistilanteiden puuttumiseen, tukitoimet ja toimenpiteet teon tekijän, että sen kohteena olevan osalta.

- Pyrimme luomaan päiväkotimme ja lapsiryhmiin sellaisen ilmapiirin, jossa lapset voivat ja uskaltavat kertoa asioita ja niihin suhtaudutaan vakavasti. Pidämme tärkeänä lapsiryhmän hyvää tuntemista sekä sitä, että lasten ryhmäytymiselle annetaan riittävästi aikaa uuden toimintakauden alussa. Käytämme tähän tietoisesti paljon aikaa ja esim. erilaisia toiminnallisia menetelmiä ja leikkejä.
- Pidämme tärkeänä ennalta ehkäisevän työn merkityksen tiedostamista sekä kasvattajien johdonmukaista toimintaa. Päiväkodissamme painotetaan positiivisen vuorovaikutuksen ja palautteen vahvistamista.

- Päiväkodissamme kiusaamista ehkäisevä työ perustuu pienryhmätoimintaan, jota toteutetaan arjessa koko ajan. Pienryhmissä kasvattajilla on mahdollisuus havainnoida, osallistua sekä ymmärtää lasten sosiaalisia suhteita siten, että kiusaamiseen on helpompi puuttua. Kasvattajien tehtävänä on myös opettaa lapsia hyväksymään erilaisia ihmissuhteita, sekä sietämään pettymyksiä.

TOIMENPITEITÄ ja TOIMINTAOHJEITA

- pidetään huolta yhteisön fyysisestä, psyykkisestä ja sosiaalisesta hyvinvoinnista
- ryhmäytymiseen panostaminen kauden alussa
- yhteisten sääntöjen laatiminen lasten kanssa
- tuetaan lasten vertaissuhteiden luomista
- vuorovaikutus- ja tunnetaitojen vahvistaminen
- lasten oman ajattelun ja ongelmanratkaisutaitojen tukeminen
- tehdään tarvittaessa sosiogrammeja selvittääksemme lasten kaverisuhteita ja läheisyyden kehä-arviointia havainnollistamaan lasten vuorovaikutussuhteita aikuisten kanssa
- henkilökunnan tehtävänä on kantaa vastuu kiusaamistilanteista, niihin puuttumisesta sekä ennaltaehkäisystä
- kiusaamistilanteeseen puuttuu heti paikalla oleva kasvattaja, joka tilanteen näkee, tai jolle lapset tulevat kertomaan asiasta
- tilanne rauhoitetaan ja selvitetään kaikkien osapuolten kesken soveltaen Mini Verso-sovittelumallia lasten ikä ja taidot huomioiden
- arjen työssä kiusaamiseen liittyvät asiat pyritään ottamaan huomioon ennalta ehkäisevästi: tilanteiden ennakointi ja ohjaaminen sekä välitön puuttuminen
- lasten vuorovaikutusta ja mahdollisia kiusaamistilanteita havainnoidaan päiväkotiarjessa jatkuvasti esim. lasten leikeissä ja lasten ulkoillessa
- panostamme luottamukselliseen ja avoimeen yhteistyöhön vanhempien kanssa, jolloin mahdollisista ongelmista on helpompi keskustella jo varhaisessa vaiheessa

4. Väkivallan ja aggressiivisen käyttäytymisen ehkäiseminen ja siihen puuttuminen

Toimenpiteet ja puuttumisen keinot:

- satuhieronta hyvän kosketuksen mallina
- tunneharjoituksia, leikin, satujen ja draaman avulla
- positiivinen pedagogiikka, vahvuuksien ja hyvän huomaaminen
- kuvien käyttö (lasten näkyvillä ja ohjatuissa hetkissä)
- aikuisen malli hyvään käytökseen

5. Häirinnän ehkäiseminen ja siihen puuttuminen

Ehkäisevät toimenpiteet ja puuttumisen keinot:

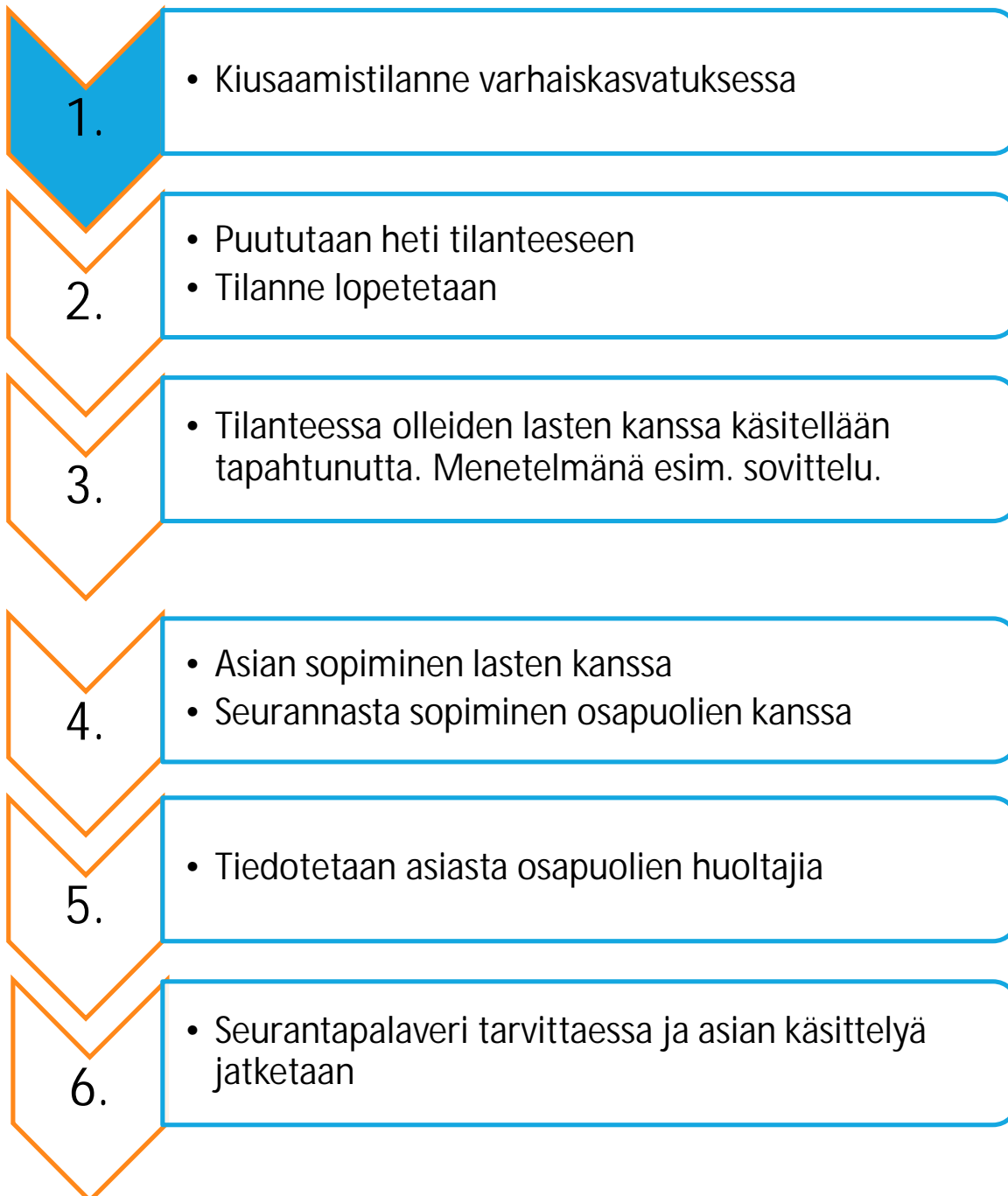
- strukturoitu arki
- leikkien valintataulut, pitkäkestoisen leikin tukeminen

- kasvattajan läsnäolo
  - havainnointi ja ajoissa puuttuminen
  - oman ja toisen tilan/rajan kunnioittaminen
6. Yhteistyö varhaiskasvatuksen erityisopettajan (veo), koulukuraattorin ja muiden tahojen kanssa
- Keskustellaan päiväkodin oman veon, sekä yhteistyötahojen kanssa tilanteen niin vaatiessa
7. Yhteistyö huoltajien kanssa
- panostamme luottamukselliseen ja avoimeen vuorovaikutukseen huoltajien kanssa, jolloin mahdollisista ongelmista on helpompi puhua jo varhaisessa vaiheessa
  - harkitaan tilannekohtaisesti, tarvitaanko vanhempia mukaan kiusaamistilanteiden selvittelyihin
  - rohkaistaan vanhempia ottamaan asiat heti puheeksi
8. Suunnitelmaan perehdytys ja tiedottaminen (henkilöstö, lapset, huoltajat).
Päivitetään ja arvioidaan toimintakauden alussa ja tarvittaessa pvm: 25.9.2023

Perehdytys ja tiedottaminen toteutetaan:

- uudet työntekijät perehdytetään kiusaamisen ehkäisyn suunnitelmaan ja se liitetään osaksi päiväkodin perehdytyskansiota
- kiusaamisen ehkäisyn suunnitelma on osa päiväkodin toimintasuunnitelmaa.
- suunnitelma löytyy päiväkodin perehdytys- ja turvallisuuskansiosta
- päiväkodin johtaja lähettää suunnitelman kaikille kasvattajille työsähköpostiin

1. Varhaiskasvatuksessa panostetaan hyvään ilmapiiriin ja tuetaan lasten tunne- ja kaveritaitoja, ennaltaehkäistään kiusaamistilanteita.
2. Henkilöstö tunnistaa kiusaamisen eri muodot ja tilanteet. Niihin puututaan aktiivisesti.
3. Varhaiskasvatusyksiköissä käydään vuosittain läpi suunnitelma lasten suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä. Menetelmiä ja toimintatapoja kehitetään.
4. Kiusaamistilanteisiin puututaan aina ja niistä tiedotetaan kaikkia asianosaisia.

Kiusaamista koskevat määräykset varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa

Henkilöstöllä on keskeinen rooli joka päivä lasten sosiaalisten ja emotionaalisten taitojen harjoittelun ja kehittymisen tukemisessa. Tunnesäätelyn kehittymistä tuetaan, ja lapsia opetetaan tunnistamaan ja ratkaisemaan ristiriitoja rakentavasti. Lapsia ohjataan yksilöinä ja ryhmänä ottamaan vastuuta omasta käyttäytymisestään ja siitä, että ryhmässä ei kiusata tai syrjitä, tai aiheuteta vaaraa muille. Lasten vertaissuhteiden kehittymistä tuetaan. Turvallisuus varmistetaan henkilöstön läsnäololla ja ohjauksella eri tilanteissa, ja kaikissa lapsiryhmissä.

Kiusaaminen tunnistetaan, siihen puututaan ja sitä ehkäistään tietoisesti ja suunnitelmallisesti lasten iän ja kehityksen mukaisesti.

Lasten osallisuutta edistetään monin eri tavoin. Lasten ymmärrys yhteisöstä, oikeuksista, vastuusta ja valintojen seurauksista kehittyy osallisuuden kautta. Lasten sensitiivinen kohtaaminen ja myönteinen kokemus kuulluksi ja nähdyksi tulemisesta vahvistavat osallisuutta. Inklusiivinen toimintakulttuuri edistää lasten osallisuutta ja oppimista, ja vastaa kaikkien lasten erilaisiin tarpeisiin.

[Kiusaamisen, häirinnän, syrjinnän ja väkivallan vastainen työ \(OPH\)](#)

VASU:

Varhaiskasvatuksessa ei sallita kiusaamista, väkivaltaa eikä häirintää. Kiusaaminen tunnistetaan, siihen puututaan ja sitä ehkäistään tietoisesti ja suunnitelmallisesti osana toimintakulttuurin kehittämistä. Olennaista kiusaamisen ennaltaehkäisyssä on tukea lasten vertaissuhteita ja yhteisön hyvinvointia. Henkilöstöllä on keskeinen rooli lasten sosiaalisten ja emotionaalisten taitojen harjoittelun ja kehittymisen tukemisessa. Lasten kanssa opetellaan tunnistamaan ja ratkaisemaan ristiriitoja rakentavasti. Häirintä-, kiusaamis- tai väkivaltatilanteista keskustellaan lasten huoltajien kanssa ja etsitään yhdessä ratkaisuja. Turvallisuuden edistämiseen kuuluu myös tapaturmien suunnitelmallinen ehkäisy ja seuranta, turvallisuuskasvatus sekä tiloista ja välineistä huolehtiminen. Varhaiskasvatus edellyttää toimivaa ja sitoutunutta turvallisuuden johtamista sekä turvallisuusasiat hallitsevaa henkilöstöä.

ESIOPS:

Lasta tulee suojata väkivallalta, kiusaamiselta ja muulta häirinnältä. Lapsella on oikeus saada lohdutusta sitä tarvitessaan. Esiopetuksessa ei sallita kiusaamista, väkivaltaa eikä häirintää. Kiusaaminen tunnistetaan, siihen puututaan ja sitä ehkäistään tietoisesti ja suunnitelmallisesti osana toimintakulttuurin kehittämistä. Olennaista kiusaamisen ennaltaehkäisyssä on tukea lasten vertaissuhteita ja yhteisön hyvinvointia. Henkilöstöllä on keskeinen rooli lasten sosiaalisten ja emotionaalisten taitojen harjoittelun ja kehittymisen tukemisessa. Lasten kanssa opetellaan tunnistamaan ja ratkaisemaan ristiriitoja rakentavasti. Aikuisen läsnäolo ja antama ohjaus vuorovaikutustilanteissa on tärkeää. Häirintä-, kiusaamis- tai väkivaltatilanteista keskustellaan lasten huoltajien kanssa ja etsitään yhdessä ratkaisuja.

[Toimenpideohjelma kiusaamisen, väkivallan ja häirinnän ehkäisemiseksi \(OKM\)](#)

Eri hallinnonalojen toimista koostuvan ohjelman taustalla ovat hallitusohjelman kirjaukset mm. syrjimättömyydestä sekä jokaisen lapsen ja nuoren oikeudesta koskemattomuuteen. Tavoitteena on, että kenenkään ei tarvitse kokea kiusaamista, häirintää, väkivaltaa tai sosiaalista syrjintää koulussa tai oppilaitoksissa. Tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistäminen on osa toimenpideohjelmaa.

[Kiusaamisen ehkäiseminen varhaiskasvatuksessa \(MLL sivulta kopioitu\)](#)

Päiväkodeissa kiusaaminen on arkipäivää, mutta ilmiötä ei aina tunnisteta kiusaamiseksi. Kiusaamiseen ei ole kiinnitetty aina riittävästi huomioita tai siitä ei ole käytetty kiusaamisen käsitettä. Alle kouluikäisten lasten vuorovaikutustaidot ovat vasta kehittyessä, eivätkä lapset vielä ole omaksuneet kiusaajan tai kiusatun toimintatapoja. Pitkään jatkuessaan kiusaaminen voi johtaa sosiaaliseen syrjäytymiseen. Varhaiskasvatuksessa kiusaamista ehkäistään vaikuttamalla lapsiryhmän toimintaan, luomalla turvallinen ilmapiiri ryhmään sekä vahvistamalla vuorovaikutustaitoja.

Kiusaamisen ehkäisy perustuu aikuisen omien asenteiden tarkistamiseen, omaan suhtautumiseen jokaiseen lapseen, lapsiryhmään ja työyhteisöön sekä ymmärrykseen siitä, että aikuinen itse vaikuttaa ilmiön olemassaoloon. Aikuisen toiminta ja valinnat voivat ylläpitää kiusaamistilanteiden jatkumista ja mahdollistaa niiden syntymistä. Aikuisen tehtävä on kantaa vastuu kiusaamistilanteista, niihin puuttumisesta sekä ennaltaehkäisystä.

Varhaiskasvatusyksikkö ratkaisee itse, mitkä keinot ovat tehokkaita

Kiusaamisen ehkäisyä ja siihen puuttumista on vaikea ohjeistaa ulkopuolelta, sen sijaan päivähoitoyksikön on itse ratkaistava, millaiset keinot sillä hetkellä juuri nyt siellä olevien lasten kanssa olisivat tehokkaita. Kiusaamisen ehkäisy tulisikin nähdä osana arjen pedagogiikkaa, joka muuttuu ja muotoutuu ryhmän ja lasten taitojen mukaan

[MLL_Mielenlukutaitoa_www.pdf](#)

Päiväkotirauha on lapsia ja vanhempia osallistava kiusaamisen vastainen toimintatapa, jota päiväkotit voi soveltaa omassa yksikössään tai ryhmässään omien tarpeiden mukaan. Päiväkotirauhan tavoitteena on vahvistaa lasten, vanhempien ja kasvattajien yhteistyötä ja osallisuutta hyvän kasvuympäristön luomisessa. Ideana on antaa tilaa lasten omalle suunnittelulle ja tekemiselle sekä pohtia niin aikuisten kesken kuin yhdessä lasten kanssa, millaisista asioista muodostuu kaikille mukava ja turvallinen ryhmä.

Päiväkotirauhan suunnittelu voi auttaa tekemään näkyväksi päiväkodissa jo toteutettavia tuttuja, konkreettisia asioita, jotka edistävät turvallista, myönteistä ilmapiiriä ja osallisuutta. Päivä. Ideoita kysytään lapsilta ja osallistavia teemoja voi olla myös useita vuoden aikana. [Päiväkotirauha - Mannerheimin Lastensuojeluliitto \(mll.fi\)](#)

[PIKI-toimintamalli](#) avulla tunnistetaan ja ehkäistään kiusaamista kotona ja varhaiskasvatuksen ryhmissä. Tavoitteena on vahvistaa erityisesti lasten vuorovaikutus- ja tunnetaitoja. [PIKI-toimintamalli \(pikitoimintamalli.fi\)](#) Ymmärrystä [huoltajille](#) ja kasvattajille: [Tunne lapsiryhmäsi](#)

[Folkhälsan](#): Inspiraatioksi tarkoitettu materiaali on suunnattu päiväkotien henkilöstölle, opiskelijoille, huoltajille ja muille kiusaamisen vastaisesta työstä kiinnostuneille. Materiaalin tavoitteena on tukea lapsen kaverisuhteita, ohjata ja opettaa lasta muodostamaan merkityksellisiä suhteita eri tavoin samanikäisiin lapsiin sekä vahvistaa positiivisia edellytyksiä lapsiryhmässä.

[MiniVerso varhaiskasvatukseen](#)

MiniVerso on kehitetty osaksi varhaiskasvatuksen toimintakulttuuria lapsen oikeuksien, osallisuuden ja yhteisöllisyyden vahvistamiseksi ristiriitatilanteissa.

[Pirkanmaan LAPE:n opas lasten ja nuorten tunne- ja vuorovaikutustaitojen vahvistamiseen ja toimintamalli kiusaamisen ja häirinnän ehkäisyyn.](#)

[Kiusaamisen ehkäisy on kirjattu varhaiskasvatuslakiin.](#) Lasta tulee lain mukaan suojata väkivallalta, kiusaamiselta ja muulta häirinnältä.

– Varhaiskasvatuksessa opitaan toimimaan ryhmässä ja ottamaan toiset huomioon. On tärkeää, että päiväkodissa puututaan kiusaamisen ensimmäisiin merkkeihin. Päiväkodin tulee olla lapselle turvallinen ympäristö, jossa ketään ei kiusata eikä kukaan opi kiusaajaksi. Henkilöstöllä on yksiselitteinen velvollisuus ehkäistä häirintää ja kiusaamista sekä puuttua siihen.

Varhaiskasvatus on keskeinen toimintaympäristö, jossa lapsi ensimmäistä kertaa harjoittelee toimimista vertaisten kanssa ryhmässä. Tutkimuksissa kiusaaminen usein määritellään seuraavasti: "Kiusaamista on se, kun yhdelle ja samalle oppilaalle aiheutetaan toistuvasti vahinkoa ja/tai pahaa mieltä. Tekijöinä on joku tai jotkut, joita vastaan kiusatun on vaikea puolustautua." (Olweus, 1993; Salmivalli, 2010).

[Uutinen 26.1.2023](#)

[Opetushallituksen YouTube-soittolista](#) Kiusaamisen, häirinnän, syrjinnän ja väkivallan ehkäiseminen.